

Duszpasterska posługa Stefana kardynała Wyszyńskiego po II wojnie światowej

Zabielski Józef,

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego (Warszawa, Polska)

Programowa ateizacja po II wojnie światowej niszczyła religię i rodzimą kulturę przez fałszowanie historii narodu i państwa, powiązane z demoralizacją Polaków. Niezwykle znaczącą rolę w obronie narodu polskiego odegrała duszpasterska posługa w tym czasie kardynała Stefana Wyszyńskiego – Prymasa Tysiąclecia, którego wysiłki duszpasterskie w społeczno-moralnym ratowaniu Polaków miały znaczenie „zbawcze”.

W historii Polski szczególnym okresem destrukcyjnych przemian narodowo-społecznych była druga połowa XX-go wieku. Zmiany polityczne po drugiej wojnie światowej stanowiły zagrożenie wolności Polaków, poprzez szerzenie socjalizmu i eliminowanie z życia narodowego wartości religijno-moralnych. Mimo to, naród polski nadal pozostawał narodem katolickim, choć Polacy byli narazeni na zło ustrojowo-kulturowe. Niezwykle znaczącą rolę w obronie narodu polskiego odegrał w tym czasie kardynał Stefan Wyszyński – Prymas Tysiąclecia, którego wysiłki duszpasterskie w społeczno-moralnym ratowaniu Polaków miały znaczenie „zbawcze”. Podejmując próbę ukazania działalności Prymasa Tysiąclecia w tym zakresie, chcę skupić się na wymiarze problemu zagrożenia Polski po II wojnie światowej.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej Polska znalazła się pod strefą wpływów komunistycznego Związku Radzieckiego. W wymiarze społeczno-narodowym objawiło się to degradacją statusu i wartości narodu, w zakresie zaś religijno-narodowym - walką z religią i Kościołem. W Polsce, gdzie katolicy stanowili zdecydowaną większość, pierwszym etapem owej walki było odcięcie Kościoła katolickiego od Stolicy Apostolskiej przez zerwanie Konkordatu (12.09.1945 r.), szerzenie złośliwej propagandy przeciw papieżowi Piusowi XII oraz wysiłki w kierunku całkowitego podporządkowania Kościoła panującej władzy świeckiej. Polski Kościół katolicki oraz naród rozpoczęli walkę z komunizmem i ateizacją, poprzez odbudowę struktur religijnych oraz życia społeczno-moralnego narodu. Wznowiona działalność organizacji kościelnych trwała jednak tylko do 1950 roku, kiedy to wprowadzono państwowe prawo zakazujące stowarzyszeń kościelnych. W obronie przed tymi zagrożeniami Prymas Polski August Hlond w roku 1946 na Jasnej Górze oddał naród pod opiekę Królowej Polski, a w 1948 roku wezwał Polaków do budowania porządku społeczno-moralnego, starając się utworzyć niezależne struktury kościelne [1].

Nasilenie ataków na naród polski i Kościół katolicki zaczęło się w roku 1948 [2]. Presja ta przyjęła postać niszczycielskiej propagandy prasowo-radiowej oraz destrukcyjnego postępowania władz cywilnych. Niszczycielskie znaczenie miały liczne akty prawne w latach 1949 – 1950, nakazujące rejestrację wszelkich narodowo-chrześcijańskich stowarzyszeń i zgromadzeń zakonnych, zawłaszczanie przez państwo dóbr kościelnych oraz upaństwowienie w 1950 roku organizacji „Caritas”. Zaczęły się też destruktywne wpływy na Kościół „lojalny”, zwłaszcza przez tzw. „księży patriotów” oraz organizację „PAX” działającą od 1946 roku. [3]. W atmosferze tej ciągłej nagonki i bezpośrednich gróźb, ks. Prymas Stefan Wyszyński 14 kwietnia 1950 roku zawarł kompromisowe porozumienie z rządem, które chwilowo wstrzymało falę tych ataków. Władze komunistyczne kontynuowały je, usuwając ze szkół religię, likwidując prasę, wydawnictwa i szkoły katolickie oraz stowarzyszenia społeczno-religijne. W tej sytuacji, Prymas Polski mając na względzie dobro Kościoła, wiernych i narodu polskiego, ustąpił ze swego stanowiska [4]. Akt ten

nie powstrzymał jednak władz komunistycznych przed aresztowaniem Prymasa i ciągłym szkalowaniem duchowieństwa i wszystkich wierzących. Pewną „ulgę” agresji władz państwowych na Kościół i polski naród zauważa się w roku 1956, kiedy to zwolniono po trzyletnim internowaniu Ks. Prymasa Stefana Wyszyńskiego. Następne lata pokazały, że dialog między chrześcijańskim narodem polskim i władzą państwową wymaga dyplomatycznej cierpliwości i niezłomnej wiary w Bożą opatrzność, czego szczególnym przykładem była postawa Prymasa S. Wyszyńskiego. [5]. Przemiany polityczne oraz związane z tym zagrożenia religijne w sposób szczególny niszczyły status moralno-społeczny polskiego narodu. Ks. Prymas S. Wyszyński wyjaśniał, że świadomość narodową Polacy mają zakotwiczoną w swojej „polskiej rzeczywistości” oraz w poczuciu narodowego ducha; są narodem ochrzczonym, który ma ambicję istnienia i wierzy w nieskończoność Bogoego porządku, co pozwala im patrzeć bezpiecznie w przyszłość [6].

Stabilizacja narodowo-moralna Polaków była też zagrożona od strony wewnętrznej. Kardynał S. Wyszyński do najbardziej niebezpiecznych zaliczał zagrożenia wynikające ze zmian w mentalności Polaków. Były to nastawienia i działania wobec dziedzictwa kulturowego, laicyzacja i ateizacja narodu, nienawiść społeczna i demoralizacja [7]. Ks. Prymas podkreślał, że najbardziej niebezpieczna jest ateizacja o tzw. wydźwięku politycznym, którą określał mianem „ateizm państwowy”, co było „legalnie zabezpieczone” specjalnymi ustawami [8]. Programowa ateizacja, uderzając w wiarę polskiego narodu, niszczyła też rodzimą kulturę przez fałszowanie historii narodu i państwa, powiązane z demoralizacją Polaków. Ks. Prymas przypominał, że oblicze narodu zniekształciło się także poprzez narodowe wady i nałogi, zwłaszcza alkoholizm i inne grzechy, co szczególnie zniekształcało wychowanie dzieci i młodzieży, którzy tracili zaufanie do rodziców i zaczynały układać życie „po swojemu” [9].

Literatura

1. *Zob. M. Banaszek, Historia Kościoła katolickiego, t. 4, Warszawa 1992, s. 69–73.*
2. *Por. A. Micewski, Kardynał Wyszyński Prymas i Maż stanu, t. 1, Paryż 1982, s. 40.*
3. *Zob. J. Kłoczowski, Kościół katolicki w świecie i w Polsce, Katowice 1986, s. 104–105; tenże, Chrześcijaństwo w Polsce, Lublin 1992, s. 611–612.*
4. *Zob. J. Kłoczowski, Dzieje chrześcijaństwa polskiego, t. 2, Paryż 1991, s. 187–188.*
5. *Zob. J. Glemp, Przykład wartości Prymasa Wyszyńskiego, w: „Człowiek niezwykłej miary”, red. M. Plaskacz, W. Wojdecki, Warszawa 1984, s. 159–160; J. Kłoczowski, Chrześcijaństwo w Polsce, dz. cyt. s. 614–615.*
6. *Por. S. Wyszyński, W mieście „Świętych”, Sandomierz, 3.07.1966, s. 2; tenże, Idąc w przyszłość, Warszawa 1986, s. 72–73. Zob. R. Iwan, Prawa i obowiązki i zagrożenia narodu według prymasa S. Wyszyńskiego, Lublin 1990, s. 50–51.*
7. *Zob. R. Iwan, Prawa, obowiązki i zagrożenia narodu według prymasa S. Wyszyńskiego, dz. cyt., s. 51; por. Jan Paweł II, Encyklika Redemptor hominis, nr 15–16.*
8. *Zob. S. Wyszyński, List Wielkopostny do duchowieństwa i wiernych o zagrożeniu moralności Narodu, 2.II.1968, w: „Listy pasterskie Prymasa Polski 1946–1975”, Paryż 1975, s. 571. Por. S. Rosik, Naród i jego aksjologiczna pozycja w ujęciu niektórych pism prymasa Polski kardynała S. Wyszyńskiego, „Roczniki Teologiczne”, 11(1993), z. 3, s. 125.*
9. *Zob. S. Wyszyński, Apel do duchowieństwa. Pracujmy wszyscy nad wprowadzeniem w życie ślubów jasnogórskich, w: „Wielka Nowenna Tysiąclecia”, Paryż 1962, s. 25–26; tenże, W serce Stolicy, Rzym 1972, s. 173–174. Por. S. Rosik, Promocja aksjologicznej pozycji osoby ludzkiej i wspólnoty rodzinnej w niektórych dziełach kard. S. Wyszyńskiego, „Roczniki Teologiczne”, 38–39(1992–1993), z. 3, s. 88–89.*